

NIEUWE RISICO'S IN HET
AANSPRAKELIJKHEIDS- EN VERZEKERINGSRECHT

NIEUWE RISICO'S IN
HET AANSPRAKELIJKHEIDS-
EN VERZEKERINGSRECHT

ALLIC III

Thierry VANSWEEVELT
BRITT WEYTS
(eds.)

intersentia

Antwerpen – Cambridge

Nieuwe risico's in het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht
Thierry Vansweevelt en Britt Weyts (eds.)

© 2018 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

Coverafbeelding: M.C. Escher's "Hol en Bol" © 2018 The M.C. Escher Company
B.V. – Baarn – Holland. Alle rechten voorbehouden. www.mcescher.nl.

ISBN 978-94-000-0785-7
D/2018/7849/19
NUR 822

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

WOORD VOORAF

ALLIC en de nieuwe risico's in het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht

De Leerstoel Aansprakelijkheidsrecht en Verzekeringsrecht ALLIC (www.allic.be) heeft, naast het bevorderen van het wetenschappelijk onderzoek en het onderwijs in deze boeiende rechtsdomeinen, ook het organiseren van studiedagen en congressen tot doel.

Op 20 oktober 2016 werd aan de Universiteit Antwerpen door ALLIC een congres georganiseerd over “nieuwe risico's in het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht”. Dit onderwerp werd vastgesteld in overleg met de stuurgroep van ALLIC.¹

Inmiddels is dit reeds het derde ALLIC-verslagboek van een succesvol congres.

De analyse van een aantal nieuwe risico's waarmee het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht geconfronteerd wordt, is zonder meer verfrissend. Het toont aan dat deze rechtsdomeinen voortdurend in beweging zijn en mee evolueren met maatschappelijke ontwikkelingen.

In dit verslagboek wordt vooreerst aandacht besteed aan de aansprakelijkheidsvragen die kunnen/zullen rijzen bij het gebruik van zelfrijdende auto's. Verder wordt het juridische kader in verband met drones geschetst, als een nieuw risico waarvoor de wetgever een verzekeringsplicht invoerde. Nadien worden talrijke verzekeringsvragen rond cyberrisico's geanalyseerd, waarna nagegaan wordt of het huidige wettelijke kader inzake de verzekering voor schade te wijten aan terrorisme voldoende bescherming biedt. Tot slot wordt nagegaan of het wenselijk en mogelijk is dat echtgenoten zich verzekeren tegen de gevolgen van echtscheiding.

Wij danken de auteurs voor hun boeiende bijdragen en hun zeer gewaardeerde medewerking.

Tot slot danken wij ook graag uitgeverij Intersentia, in het bijzonder Kris Moeremans, voor de mooie uitgave.

Thierry VANSWEEVELT
Voorzitter ALLIC

Britt WEYTS
Voorzitter ALLIC

¹ Partners en dus leden van de stuurgroep van ALLIC zijn: KBC, Ethias, Precura, Omega Law, Lydian, GSJ Advocaten, Protect, AON en Schuermans & Schuermans.

INHOUD

<i>Woord vooraf – ALLIC en de nieuwe risico's in het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht</i>	v
---	---

Software aan het stuur. Aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door autonome motorrijtuigen

Jochen TANGHE en Jan DE BRUYNE	1
I. Inleiding	1
II. De invloed van technologie op de rijtaak	6
A. De fasen van het handelingsproces	6
B. De vormen van technologie	7
C. De stadia van de technologische ontwikkeling	10
D. De categorieën van interactie tussen mens en machine	13
III. De kwalificatie van 'bestuurder' in artikel 29bis WAM en autonome motorrijtuigen	14
A. Het begrip 'bestuurder' volgens de rechtspraak van het Hof van Cassatie	15
B. De houdbaarheid van de uitsluiting van bestuurders	18
C. De houdbaarheid van de bijzondere vergoedingsregeling op zich ..	20
IV. De aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door autonome motorrijtuigen	21
A. De coördinatie van de relevante aansprakelijkheidsbases in de context van autonome motorrijtuigen	21
B. De aansprakelijkheid voor fouten in het gebruik van autonome motorrijtuigen	26
1. Autonome motorrijtuigen en inbreuken op de Wegcode	29
a. Begrip bestuurder in de Wegcode	30
b. Het toeschrijven van de handelingen van het autonome motorrijtuig aan de bestuurder	33
c. De toepassing van artikel 8.3 Wegcode en autonome motorrijtuigen	35
d. Overmacht en zelfrijdende motorrijtuigen	37
2. Autonome motorrijtuigen en de toepassing van de algemene zorgvuldigheidsnorm	41
C. De aansprakelijkheid voor gebrekkige zaken in de context van autonome motorrijtuigen	44

1.	Het begrip ‘zaak’ en autonome motorrijtuigen.....	45
2.	Het begrip ‘gebrek’ en autonome motorrijtuigen.....	47
a.	Kenmerk	47
b.	Abnormaal karakter van het kenmerk.....	49
3.	Het begrip ‘bewaarder’ en autonome motorrijtuigen	51
D.	De aansprakelijkheid op grond van de Wet Productaansprakelijkheid in de context van autonome motorrijtuigen.....	53
1.	Het begrip ‘product’ en autonome motorrijtuigen.....	54
2.	Het begrip ‘gebrek’ en autonome motorrijtuigen.....	57
3.	Het gebrek bestond op het ogenblik waarop het product in het verkeer werd gebracht.....	63
V.	Pleidooi voor de aansprakelijkheid van de softwareproducent <i>de lege ferenda</i>	64
A.	Beleidsmatige argumenten voor de aansprakelijkheid van de softwareproducent	65
B.	Aanpassingen aan de Wet Productaansprakelijkheid.....	69
1.	Software als product	69
2.	De <i>risk utility</i> -benadering	69
3.	Het gebrek bestond op het ogenblik waarop de producent het product in het verkeer bracht	71
VI.	Slotbeschouwingen	72
Drones: een nieuw aansprakelijkheidsrisico onderworpen aan een verplichte verzekering		
	Kim MOORS	77
I.	Inleiding	77
A.	Definitie van drone.....	77
B.	Ontstaan van drones.....	78
II.	Wetgeving	79
A.	België.....	79
B.	De buurlanden.....	82
C.	Andere landen	82
III.	Verzekeringsmogelijkheden.....	82
IV.	Risico’s.....	84
V.	Toekomst.....	85
A.	Drones in verschillende sectoren	85
B.	De rol van Europa.....	86
VI.	Slot	87

Het verzekeren van cyberrisico's	
Hugo KEULERS en Sandra LODEWIJCKX	89
Samenvatting	89
I. Inleiding	90
A. Ontwikkeling van cyberactiviteiten en cyberrisico's	90
B. De voornaamste uitdaging wat betreft het verzekeren van cyberrisico's	92
II. De ontwikkeling van cyberpolissen op de Belgische markt	94
A. Achtergrond	94
B. 'Klassieke' polissen vs. cyberpolissen	94
1. De verscheidene soorten cyberrisico's	94
2. Vaststelling en moeilijkheden	95
3. Voorbeelden afkomstig uit verschillende polissen	96
C. Dekking aangeboden door cyberpolissen	97
1. Eigen schade van de onderneming	97
2. Schade aan derden	97
3. Kosten van herstel van verloren gegevens	98
D. De cyberpolis of hybride polis – een grondige uiteenzetting van specifieke dekkingen aangeboden door cyberpolissen	98
1. Het beheer van een verzekerde gebeurtenis – Dringende maatregelen, juridische en informatica-adviezen, 'hotline'	99
2. Onderzoek door een administratieve overheid	100
3. Kosten van kennisgeving aan de betrokken personen	100
4. Kosten van monitoring en toezicht	101
5. Netwerkonderbreking	101
E. Mogelijke uitbreiding van dekking en facultatieve dekkingen	102
1. Multimedia-aansprakelijkheid (bescherming van de reputatie)	102
2. Het dekken van cyberafpersing	102
3. Hacking van het telefoonsysteem	103
4. Verbetering van het systeem als gevolg van het zich voordoen van een verzekerd risico / "Betterment"	103
F. Uitsluitingen en vervalgronden in cyberpolissen	104
1. Eigen schade van de onderneming	104
2. Schade aan derden	105
3. Herstel van gegevens	105
G. Besluit inzake cyberpolissen	106
1. Actuele tendens	106
2. Risicobeheer – Wat te doen in de praktijk?	107
III. Cybermisdriven en strafrechtelijke aansprakelijkheid	109
A. Inleiding	109

B.	Het Belgisch strafrechtelijk arsenaal	110
1.	Recente rechtspraak en rechtsleer	112
2.	Welke vergoeding bestaat er voor de slachtoffers?	115
3.	De aansprakelijkheid van IT-consultants en de verzekering van deze aansprakelijkheid	116
C.	Conclusie	119
IV.	Specifieke gevallen	119
	Specifiek geval nr. 1. de verzekerbaarheid van een betaling van los- geld en de mogelijke kwalificatie als reddingskosten (art. 106 Wet Verzekeringen van 4 april 2014)	119
A.	Definitie en inleiding	119
B.	Karakterisering in het Belgische strafrecht	120
1.	Hacking en informaticabedrog	120
2.	Oplichting en afpersing	121
C.	Gebeurtenissen en ontwikkelingen in het buitenland	123
D.	Beoordeling in het verzekeringsrecht – reddingskosten	124
E.	Conclusie	126
F.	Voorbeelden van voorwaarden voorzien door verschil- lende Belgische polissen	128
	Specifiek geval nr. 2. de verzekerbaarheid van administratieve geldboetes	129
A.	Administratieve geldboetes en cyberrisico's	129
B.	Het Belgisch wettelijk kader	130
1.	De gelijkstelling van een administratieve boete met een strafrechtelijke boete	130
2.	De situatie in het mededingingsrecht	131
3.	De situatie wat betreft cyberrisico's na de inwerking- trekking van de AVG – mogelijke gelijkstelling met het mededingingsrecht?	132
4.	Gevolgen voor cyberpolissen	134
5.	Concrete voorbeelden van polissen	134
V.	Algemeen besluit	135
Verzekering van terrorisme: algemeen kader en toepassingsproblemen naar aanleiding van de aanslagen te Brussel op 22 maart 2016		
	Glenn HEIRMAN	137
I.	Wet Verzekering Terrorismisme	137
A.	Inleiding	137
B.	Toepassingsgebied Wet Verzekering Terrorismisme	139
C.	Comité voor schadeafwikkeling	142
1.	Bevoegdheid	142
2.	Beroep bij de Raad van State	143

D.	Solidariteitsmechanisme	143
1.	Vzw TRIP	144
2.	Inwerkingtreding	144
3.	Schadevergoedingsdrempels	145
4.	Beperkt verzekerd bedrag	146
5.	Schadevergoedingspercentage	149
E.	Dekking terrorismeschade	151
1.	Terrorismeschade	151
2.	Causaal verband	153
3.	Verplichte dekking?	153
F.	Verhouding met andere verzekeringsdekkingen	158
II.	Fonds voor slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en occasionele redders	159
A.	Inleiding	159
B.	Vergoeding Slachtofferfonds	160
1.	Hulp	160
2.	Soorten vergoedingen	161
C.	Subsidiar karakter	162
D.	Rechten van de Staat na de uitbetaling van een tegemoetkoming	165
III.	Besluit	167

Een echtscheidingsverzekering: uitdagingen en perspectieven voor een nieuwe private of sociale verzekering

	Joris GHYSELS en Wim VAN LANCKER	169
I.	Inleiding	169
II.	Het risico: grote kans	171
III.	De dekking: vele vormen van schade	172
A.	Rechtstreekse kosten	172
B.	Onrechtstreekse kosten	174
IV.	De premie: betaalbaarheid	175
V.	Verzekeringsprincipes: uitvoerbaarheid	178
A.	Selectie van verzekeringnemers	178
B.	Ongewenst gedrag van verzekerden	179
VI.	Mogelijke organisatievormen: publiek of privaat	182
VII.	Besluit	183

De toekomst verzekeren: commentaar van een voormalige regelgever

	Karel VAN HULLE	185
I.	Inleidende opmerkingen	185
A.	Regelgeving in verzekering: een uitdaging!	186
B.	Verzekeren heeft te maken met risico's	187

II.	Financiële regelgeving na de financiële crisis	188
III.	Welke lessen kunnen worden getrokken uit de wijze waarop financiële instellingen vandaag worden gereguleerd?	191
	A. Regelgeving na de financiële crisis	191
	B. Het nieuwe prudentiële toezicht	195
	C. Risico van gebrekkige regelgeving	196
	D. Financiële repressie	197
	E. Regulatory capture	198
IV.	Nieuwe inzichten	199
V.	Nieuwe uitdagingen	202
VI.	Tot slot	203